

festivali Mednarodni festival dokumentarnega filma Dokudoc v Mariboru,
Žiga Brdnik 7. – 11. september

Dokumentaristi za dobro posameznika in družbe

Mednarodni festival dokumentarnega filma Dokudoc v Mariboru bi se dejansko moral imenovati festival neumišljenega filma, če si sposodimo sintagmo letošnjega dokumentarnega imena leta Filipa Robarja Dorina. Ta je v svoji knjigi *Resničnost in resnica v dokumentarnem filmu: razvoj in dosežki neumišljenega filma v svetu in doma* razvil izraz, ki zajema in ločuje vse filmske forme, ki niso fikcija: dokumentarni film, izobraževalni film, naravoslovni film ... Mariborski Sodni stolp je gostil vso pestrost teh oblik in kar nekako presenetljivo je,

da je v Sloveniji v zadnjem letu nastalo vsaj 66 neumišljenih filmskih del, kolikor se jih je prijaviło na festival. Ali to ob podatku, da sta na zadnjih treh Festivalih slovenskega filma zmagala dva dokumentarca, **Boj za in Houston, imamo problem!**, priča o razcvetu slovenske dokumentaristike, je verjetno prehitro trditi, je pa vsekakor spodbudno, da se snema toliko zgodb o vedno bolj zapleteni slovenski in mednarodni realnosti. »Dokumentarist se mora zavzemati za dobro posameznika in družbe,« je v posvetilu knjige vodilo svojega profesorja s

chicaškega kolidža Columbia Roberta Edmondsa zapisal Robar Dorin. In če imamo toliko dokumentaristov, lahko ob vsem slabem vsaj upamo na boljše čase.

Martin Turk je na primer v filmu **Doberdob – roman upornika** rešil pred pozabo neverjetno slovensko zgodbo, ki se je ne bi branil niti Hollywood. Prežihov Voranc je ta izjemni roman o prvi svetovni vojni moral napisati kar trikrat, saj so mu ga prvič ukradli, drugič pa zasegli. Že to je dovolj zgovoren podatek o volji umetnika in moči umetnosti, ki

se želi in mora izpolniti, ko ima za povedati nekaj tako pomembnega, kot je neposredna izkušnja velike vojne. Turk je vse skupaj povezal v posvetilo romanu in avtorju, izjemno poučen izobraževalno-literarni film z zanimivimi strokovnimi mnenji in prvovrstno dokumentarno kriminalko o izjemno pestrem Vorančevem ustvarjalnem in političnem življenju, ki jo podkrepijo pričanja družinskih članov, prijateljev in sosedov. In da, po tem si boste želeli prebrati Doberdob, in že to je neprecenljivo.

Še eno pogumno in edinstveno slovensko zgodbo smo lahko videli v filmu Bojana Laboviča **Križ in kladivo**. Govori o duhovniku Jožetu Lampretu, ki v času druge svetovne vojne, pred njo in po njej ni želel sprejeti črno-belih delitev na komuniste in klerikalce. Želel je pomagati svojim vernikom, tako dušno kot dejansko, ko je videl, da so izkoriščani, zatirani, obubožani. Zaradi njegove iskrenosti in upornosti sta se mu na koncu odrekli obe strani, tako da je končal tragično kot psihično popolnoma strt človek. Film je dejansko bolj radijska drama, saj ob izjemno zanimivih dialogih duhovnika z nasprotniki in zaupniki niza zgolj blede metaforične podobe, ki k zgodbi ne prispevajo ničesar. A zgodba bi tudi brez gibljivih slik stala sama zase in dejansko je ni treba gledati, ampak predvsem poslušati.

Za mariborske gledalce je bil zelo zanimiv in poučen tudi film **Friedriger & Czeike** Borisa Jurjaševiča. Raziskava o delu dveh za mesto izjemno pomembnih, a zaradi političnih okoliščin zamolčanih arhitektov, Nemca Fritza Friedrigerja in Čeha Maxa Czeikeja, prinaša kopico prvič videnega vizualnega gradiva o urbanem razvoju mesta od začetka prejšnjega stoletja do druge svetovne vojne. Izjemne meščanske vile, ki zaradi pomanjkanja zgodovinskega zavedanja še danes propadajo, vrhunske detajle, ki jih človek na prvi pogled prezre, arhitekturne načrte in fotografije iz različnih obdobj. Maribor se pred očmi gledalca sestavlja in nadgrajuje ter se tako pokaže v popolnoma drugačni,

meščanski luči. Pohvale gredo tudi mariborskim študentom, ki so opravili izjemno delo in na vse konce raztreseno dokumentacijo zbrali v impresiven opus, pričujoč o neprecenljivi arhitekturni zapuščini obeh mojstrov.

Festivalska diagnoza: razkorak med amaterji in profesionalci

Mako Sajko, dokumentarno ime festivala izpred treh let, ki je že postal tako rekoč festivalski inventar, je za Ekran strnil letošnjo bero dokumentarcev: »Festival se razvija in s tem prihaja vedno več profesionalnih in polprofesionalnih filmov. Tako da nastaja razkorak med preprostimi, iskrenimi filmčki amaterjev in profesionalnimi izdelki. Zato je težko govoriti, kateri film je dober in kateri ni, tako kot pri filmih otrok. Eni so iskreni, drugi so narejeni z zavoro. Kar opažam v tem razkoraku, je pri večini amaterskih filmov pomanjkanje dramaturgije, ritma in tempa, kar profesionalci že obvladajo. In v tem se vidi največja razlika. Ker ni časovne omejitve, prihajajo tudi 90-minutni amaterski izdelki, pri katerih si že trikrat vmes prepričan, da je filma konec.«

Doberdob - roman ubornika